

Rasprava o ovom pitanju ne bi bila potrebna da nije došlo do uspostave sasvim nove i drugačije prakse od strane Suda Bosne i Hercegovine koji je protivno Ustavu Bosne i Hercegovine i Evropskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda počeo sa primjenom Krivičnog Zakona Bosne i Hercegovine, koji u pravilu predviđa dva puta veće kazne u odnosu na kazne koje se mogu izreći po zakonima koji su važili u vrijeme izvršenja krivičnog djela, odnosno izmjenama ovog zakona koje su kasnije nastale.

Ovdje se postavlja ključno pitanje najniže i najviše kazne, a sve u vezi sa činjenicom da se za djela koja uglavnom prihvata ovaj Sud da sudi počiniocima može izreći najmanja kazna 10 do 45 godina zatvora, ili ublažavanjem ova kazna može da se izrekne od najmanje 5 godina zatvora. Zadatak branioca jeste da ukažu na diskriminatoran odnos Suda Bosne i Hercegovine u odnosu na optužene osobe. Smatram da odbrana uvijek mora iznijeti argumentaciju o nespornoj činjenici da je u Bosni i Hercegovini ustanovljena sudska praksa, te da su u takvoj sudskoj praksi poštivane pogodnosti u odnosu na primjenu blažeg zakona. Primjena člana 4a. KZ BiH, od strane Suda Bosne i Hercegovine je diskriminatorna i kontradiktorna u odnosu na Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, a naročito u odnosu na član 7. Evropske konvencije i član 14. Princip suđenja ili kažnjavanja za krivična djela prema općim načelima međunarodnog prava (član 4a KZ BiH) po kojem *"Član 3. i 4. ovog zakona ne sprječavaju suđenje ili kažnjavanje bilo kojeg lica za bilo koje činenje ili nečinjenje koje je u vrijeme kada je počinjeno predstavljalo krivično djelo u skladu sa općim načelima međunarodnog prava"*⁵

Smatram da je pogrešno uvjeravati sud u činjenicu da je u obavezi primijeniti zakon koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja ili zakon koji je blaži za počinioca u odnosu na obavezu Suda da mora primijeniti odredbe Ustava BiH i Evropske konvencije. Bitne norme koje daju velike mogućnosti odbrani odnose se prvenstveno na naglašenu obavezu sudova da primjene Evropsku konvenciju. Prema članu II Ustava Bosne i Hercegovine odredbe Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda se primjenjuju od strane sudova u Bosni i Hercegovini prioritarno u odnosu na domaće zakonodavstvo.

*"Prava i slobode predviđene u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju i u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima."*⁶

Na ovaj način zaključujemo da je Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda dva puta u prioritetnoj primjeni u odnosu na druge propise. Smatram da bi odbrana uvijek trebala da ukazuje na potrebu isključenja primjene domaćeg zakonodavstva ako je u pitanju primjena odredbi navedene Konvencije i Ustava BiH. Odredba člana II 4 Ustava Bosne i Hercegovine garantuje:

*"Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je pol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status."*⁷

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, također garantuje ravnopravnost građana: *"Uživanje prava i sloboda predviđeno ovom Konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status."*⁸

U kontekstu sadržaja člana 4a KZ BiH nužno je posmatrati sadržaj odredbi člana 7. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, koje odredbe ukazuju da *"Niko se ne može smatrati krivim za krivično djelo nastalo činjenjem ili nečinjenjem koje nije predstavljalo krivično djelo u vrijeme izvršenja, prema nacionalnom ili međunarodnom pravu. Isto tako, izrečena kazna neće biti teža od one koja se primjenjivala u vrijeme izvršenja krivičnog djela. Ovaj član ne utječe na suđenje ili kažnjavanje bilo koje osobe koja je kriva za činenje ili nečinjenje, ako je to djelo u vrijeme izvršenje predstavljalo krivično djelo prema općim pravnim načelima priznatim kod civiliziranih naroda."*⁹

Mišljenja sam da je u primjeni člana 4a KZ BiH, a u vezi sa primjenom člana 7. stava 2. Konvencije, osnovni problem u širokom tumačenju ovih odredbi u njihovoj primjeni. Sud Bosne i Hercegovine je prihvatio široko tumačenje smatrajući da se KZ BiH, cijelo poglavlje XVII krivična djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, može primjenjivati retroaktivno, što je apsolutno pogrešno i neodrživo. Ove odredbe se mogu izuzetno primijeniti samo na *činjenje ili nečinjenje, ako je to djelo u vrijeme izvršenja predstavljalo krivično djelo prema općim pravnim načelima priznatim kod civiliziranih naroda.*

Da bi argumentovao svoj stav ovaj put ću da uporedim odredbe zakona koje su bile na snazi u periodu 1992.-1995. godina sa odredbama KZ BiH iz 2003. godine, samo u nazivima djela, da bi nam bilo jasno koje je činjenje ili nečinjenje bilo određeno ranijim i sadašnjim zakonom:

- ♦ genocid (član 141. KZ SFRJ) - kazna zatvora najmanje 5 godina ili dugotrajni zatvor; kazna zatvora od pet godina ili smrtna kazna (kazna zatvora do 20 godina),
- ♦ genocid (član 171. KZ BiH) - kazna zatvora najmanje deset godina ili dugotrajni zatvor; kazna zatvora od deset godina ili dugotrajnog zatvora (45 godina zatvora)
- ♦ zločin protiv čovječnosti (član 172.KZ BiH); kazna zatvora najmanje deset godina ili kazna dugotrajnog zatvora,

U odnosu na ovu odredbu se može primijeniti član 4a KZ BiH, a što je u vezi sa članom 7. Evropske konvencije, iz razloga što u odredbama zakona koji je vrijedio u ratnom periodu ovo djelo nije bilo propisano.

- ♦ ratni zločin protiv civilnog stanovništva (član 142. KZ SFRJ) - kazna zatvora najmanje pet godina ili dugotrajni zatvor;
- ♦ ratni zločin protiv civilnog stanovništva (član 173. KZ BiH) - kazna zatvora najmanje deset godina ili dugotrajni zatvor (45 godina);
- ♦ ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika (član 143. KZ SFRJ) - kazna zatvora najmanje pet godina ili dugotrajni zatvor;
- ♦ ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika (član 174. KZ BiH) - kazna zatvora najmanje deset godina ili dugotrajni zatvor (45 godina);
- ♦ ratni zločin protiv ratnih zarobljenika (član 144. KZ SFRJ) - kazna zatvora najmanje pet godina ili dugotrajni zatvor;
- ♦ ratni zločin protiv ratnih zarobljenika (član 175. KZ BiH) - kazna zatvora najmanje deset godina ili dugotrajni zatvor (45 godina);
- ♦ organizovanje grupe i podsticanje na izvršenje genocida i ratnih zločina (član 145. KZ SFRJ) - kazna zatvora od jedne do deset godina;
- ♦ organizovanje grupe i podsticanje na izvršenje genocida i ratnih zločina (član 176. KZ BiH) - kazna zatvora od jedne do deset godina;
- ♦ protivpravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja (član 146. KZ SFRJ) - kazna zatvora najmanje jedna godina ili dugotrajni zatvor;
- ♦ protivpravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja (član 177. KZ BiH) - kazna zatvora najmanje deset godina ili dugotrajni zatvor (45 godina);
- ♦ protivpravno oduzimanje stvari od ubijenih i ranjenih na bojištu (član 147. KZ SFRJ) - kazna zatvora od šest mjeseci do deset godina;
- ♦ protivpravno oduzimanje stvari od ubijenih i ranjenih na ratištu (član 178. KZ BiH) - kazna zatvora od jedne do deset godina;
- ♦ povreda zakona ili običaja rata (član 179 KZ BiH) - kazna zatvora od jedne do deset godina.

U odnosu na ovu odredbu se može primijeniti član 4a KZ BiH, a što je u vezi sa članom 7. Evropske konvencije, iz razloga što u odredbama zakona koji je vrijedio u ratnom periodu ovo djelo nije bilo propisano.

- ♦ individualna krivična odgovornost (član 180. KZ BiH), odredbe o individualnoj krivičnoj odgovornosti.

U odnosu na ovu odredbu se može primijeniti član 4a KZ BiH, a što je u vezi sa članom 7. Evropske konvencije, iz razloga što u odredbama zakona koji je vrijedio u ratnom periodu ovo djelo nije bilo propisano.

- ♦ upotreba nedozvoljenih sredstava borbe (član 148. KZ SFRJ) - kazna zatvora najmanje pet godina ili smrtna kazna (kazna zatvora do 20 godine)

Ovo djelo nije propisano Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine, što će vjerovatno biti predmet posebne analize ako se ukaže potreba za primjenom zakona u slučaju da se počinilac optuži za počinjenje djela iz ovog opisa. Po mom mišljenju i Sud BiH bi jedino mogao primijeniti zakon koji je propisao ovo djelo, jer drugog izbora nema.

- ♦ povreda parlamentara (član 149. KZ SFRJ) - kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina;
- ♦ povreda parlamentara (član 181. KZ SFRJ) - kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina;
- ♦ surovo postupanje s ranjenicima, bolesnicima i ratnim zarobljenicima (član 150. KZ SFRJ) - kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina;

Ovo djelo nije propisano Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine, što će vjerovatno biti predmet posebne analize ako se ukaže potreba za primjenom zakona u slučaju da se počinilac optuži za počinjenje djela iz ovog opisa. Po mom mišljenju i Sud BiH bi jedino mogao primijeniti zakon koji je propisao ovo djelo, jer drugog izbora nema.

- ♦ neopravdano odlaganje repatrijacije ratnih zarobljenika (član 150a KZ SFRJ); - kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina,
- ♦ neopravdano odlaganje repatrijacije ratnih zarobljenika (član 182 KZ BiH) - kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina,
- ♦ uništavanje kulturnih i istorijskih spomenika (član 151. KZ SFRJ) - kazna zatvora od jedne do pet godina;

- ♦ uništavanje kulturnih i istorijskih spomenika (član 183. KZ BiH) - kazna zatvora pet godina ili dugotrajni zatvor (45 godina);
- ♦ podsticanje na agresivni rat (član 152. KZ SFRJ) - kazna zatvora od jedne do 10 godina;

Ovo djelo nije propisano Krivičnim zakonom Bosne i Hercegovine, što će vjerovatno biti predmet posebne analize ako se ukaže potreba za primjenom zakona u slučaju da se počinitelj optuži za počinjenje djela iz ovog opisa. Po mom mišljenju i Sud BiH bi jedino mogao primijeniti zakon koji je propisao ovo djelo, jer drugog izbora nema.

- ♦ zloupotreba međunarodnih znakova (član 153. KZ SFRJ) - kazna zatvora od 6 mjeseci do 5 godina.
- ♦ zloupotreba međunarodnih znakova (član 184. KZ SFRJ) - kazna zatvora od 6 mjeseci do 5 godina.

Zaključak ove kratke analize pokazuje da u opisu djela u zakonu koji je važio u periodu 1992.-1995. godina nisu označena djela iz člana 172., 179. i 180. u odnosu na iste propise u Krivičnom zakonu Bosne i Hercegovine nisu označena djela iz člana 148., 150. i 152. koja su navedena u zakonu koji je bio na snazi za vrijeme trajanja agresije na Bosnu i Hercegovinu. Analizirajući ukupne materijalne norme koje se odnose na ovu problematiku možemo identifikovati problem i naći njegovo zakonito rješenje. Svaka isključivost u primjeni člana 4.a KZ BiH u smislu njegove potpune primjene u odnosu na sva djela koja su propisana Krivičnim zakonom BiH kao i druga krajnost da se ovaj zakon ne može primijeniti je apsolutno nezakonita i štetna za pravosudni sistem Bosne i Hercegovine. Moj zaključak se odnosi na činjenicu da je član 4.a KZ BiH primjenjiv u slučaju podizanja optužnice za djela iz člana 172., 179. i 180. KZ BiH.

Drugo je pitanje mogućnosti izricanja kazne koja je veća od kazne zatvora u trajanju od 20 godina.

Mišljenja sam da se pitanje same radnje (činjenje ili nečinjenje) ne može istovremeno posmatrati sa visinom kazne kada je u pitanju primjena materijalnog prava. Upravo iz razloga obavezne primjene člana 7. Evropske konvencije koji garantuje da "kazna neće biti teža" isključena je mogućnost izricanja kazne veće od kazne zatvora u trajanju od 20 godina. Također, član 14. zabranjuje diskriminaciju, što ukazuje na činjenicu da se počinio radnji koje su inkriminisane u članu 172., 179. i 180. KZ BiH ne mogu dovesti u nepovoljniji položaj u odnosu na druge osobe kojima se sudi, a u odnosu na radnje koje im se stavljaju na teret, da su te radnje bile propisane kao krivična djela u ratnom periodu 1992.-1995. godine.

U iznalaženju suštinskog smisla člana 7. Evropske konvencije, mogli bismo zaključiti da retroaktivne primjene zakona ustvari i nema iz razloga što su zločini protiv čovječnosti zabranjeni međunarodnim pravom, a samo poglavlje zakona koji je bio na snazi u vrijeme agresije na BiH nosi naziv "krivična djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava". Sadržaj ovog zakona upućuje na moguću primjenu međunarodnog prava direktno, jer se mnoge od odredbi pozivaju na pojašnjenje "ko kršeći pravila međunarodnog prava". Ako smo prihvatili da su pravila međunarodnog prava postojala u istom periodu kada je bio na snazi i krivični zakon koji je prihvaćen na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine, te ako ovo dovedemo u vezu sa članom 7. stav 2. Konvencije, onda bi izgleda bilo najispravnije zaključiti da odredbe Konvencije ne dozvoljavaju retroaktivnu primjenu zakona, što i član 4.a KZ BiH također ne dozvoljava, jer ove odredbe samo upućuju na izbor norme u situaciji ako određeno činjenje ili nečinjenje u ratnom periodu nije bilo propisano kao krivično djelo, onda se može primijeniti načelo priznato kod civiliziranih naroda, odnosno mogu se primijeniti norme međunarodnog običajnog prava što, primjera radi, upućuje na međunarodna akta kao što su Londonski sporazum iz 1945. godine pa dalje.

Da su ova moja zapažanja opravdana potvrđuje i sama činjenica osnivanja Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju koji je direktno primjenjivao pravila Međunarodnog običajnog prava. Morat ćemo prihvatiti činjenicu da se norme međunarodnog prava primjenjuju direktno i bez njihovog ugrađivanja u domaće zakonodavstvo, pa ćemo razumjeti da Sud Bosne i Hercegovine, a nakon što tužilaštvo podnese optužnicu može donijeti odluku za radnju činjenja ili nečinjenja iako ona nije propisana kao krivično djelo u zakonima Bosne i Hercegovine. Osnov ovakve mogućnosti jeste upravo član 7. stav 2. Evropske konvencije koja je izvor domaćeg zakonodavstva i koja daje obavezu i mogućnost za suđenje i u ovakvim situacijama. Moj je zaključak da pravila međunarodnog prava i domaćeg zakonodavstva apsolutno isključuju mogućnost retroaktivne primjene zakona, bez obzira na stajališta Suda Bosne i Hercegovine. Za retroaktivnom primjenom zakona nema potrebe iz razloga što su sve radnje koje su u opisu normi međunarodnog običajnog prava postojale u periodu 1992.-1995. godine, te se isključuje svaka retroaktivnost.

Drugo je pitanje da li je opis radnje postojao u periodu činjenja ili propuštanja ili je opis radnje nastao u 2003. godini, ali takva radnja je uvijek bila utvrđena kao zabranjena radnja, te ovo apsolutno isključuje bilo koji vid retroaktivnosti. U odnosu na visine kazni smatram da tu ne može da se razmišlja o bilo kojem vidu retroaktivnosti, jer je propis koji je bio na snazi u periodu 1992.-1995. godina odredio najnižu i najvišu kaznu, odnosno u praktičnom smislu smatram da Sud Bosne i Hercegovine kao i bilo koji drugi sud u Bosni i Hercegovini nema ovlaštenje da izrekne kaznu zatvora čije je trajanje preko 20 godina.

Drugo je pitanje što postoji ambicija da se izgradi neki vid "međunarodnog suda" koji po svom statusu nema takve karakteristike bez obzira što postoje nastojanja da se ovaj sud orijentiše na prioritarnu primjenu međunarodnog humanitarnog prava, pa čak i po cijenu da se prave greške koje su evidentne, a na štetu osuđenih osoba.

U proteklom periodu iznijete su pogrešne informacije u javnosti da se u apelacionim postupcima pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine traži primjena blažeg zakona, odnosno primjena KZ SFRJ, što je imalo negativan utjecaj u javnosti jer se moglo razumjeti da branioци traže koji će se Zakon primijeniti. Svako učešće u javnoj raspravi ili iznošenje informacija u javnosti u kojima se pogrešno naglašavaju potrebe primjene KZ SFRJ ima štetne efekte na sve odbrane pred Sudom Bosne i Hercegovine koji je apsolutno pogrešno odredio pravce svoga djelovanja. Na ovaj način kao da se traže pogodnosti za počinitelje ratnih zločina, a istovremeno se ne ukazuje na okolnost da odbrana isključivo traži poštivanje prava na jednakost građana pred zakonom, što je temeljno ljudsko pravo bez kojeg ljudska zajednica ne može opstojati.

Zaključci ovog izlaganja odnose se na slijedeće:

- ♦ odbrana u pripremama pred Sudom Bosne i Hercegovine uvijek mora naučiti i iznijeti stajališta sudova u Bosni i Hercegovini u sudskoj praksi od 1993. godine pa dalje.
- ♦ odbrana uvijek treba da istakne postojanje diskriminacije u odnosu na različitu primjenu zakona u Bosni i Hercegovini, a time i na različita prava građana, uz iznošenje argumentacije da ne postoje uslovi za retroaktivnu primjenu zakona jer je takva radnja protivna pravilima međunarodnog prava.
- ♦ nužno je pozivati se na odredbe Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (član 7. i član 14. Konvencije) a u vezi sa činjenicom da Evropski sud za ljudska prava u Strazburu nije zauzeo stajalište koje je konačno u odnosu na pogrešno stajalište Suda Bosne i Hercegovine i Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.
- ♦ smatram da je uvijek svrsishodno da se ukazuje na moguće štetne posljedice, te mogućnosti da Evropski sud za ljudska prava zauzme drugačije stajalište, što bi sigurno imalo za posledicu propadanje kompletne kaznene politike Suda Bosne i Hercegovine, a time i dovođenje u pitanje legitimnosti osoba koje su donosile nezakonite odluke.

Zaključak u ovom izlaganju u odnosu na nastojanja branilaca da se izbore za ravnopravan pristup Sudu i postupcima, jeste da će u narednom periodu trebati dodatno uložiti zajednički trud u iznalaženju konačnog stava Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, koji će po mom uvjerenju morati zauzeti stav po ovom pitanju kao o pitanju presedana jer sam uvjeren da do sada povrede ljudskih prava na ovaj način nisu bile izražene. Prema informacijama koje sam kao branilac u predmetu tužilac protiv Abduladhim Maktoufa saznao putem medija, Ustavni sud BiH je donio odluku kojom je apelacija, čiji sam koautor zajedno sa mojim uvažanim kolegom gospodinom Ismetom Mehićem, odbijena kao neosnovana. Ukoliko su navodi medija tačni, a što smatram da jesu onda mogu da konstatujem da ćemo u narednom periodu uložiti dodatne napore da se uradi i podnese apelacija Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu kao posljednjoj instanci u pravosudnom sistemu, koja može vršiti kontrolu zakonitosti sudova u Bosni i Hercegovini.

Smatram da od strane mene i mog uvaženog kolege gospodina Mehića postoji spremnost da u saradnji sa našim kolegama sačinimo jedan takav akt, te da zatražimo da najveći autoritet u tumačenju zakona, Evropski sud za ljudska prava u Strazburu, zauzme konačan stav, a u čemu sam uvjeren da će naša ukazivanja koja smo iznosili u apelaciji Ustavnom sudu BiH biti prihvaćena.

Napomene

¹ Krivični zakon F BiH objavljen u službenim novinama F BiH broj 43/98

² Presuda Vrhovnog suda F BiH KŽ-137/04 od 06.10.2004. godine

³ Presuda Vrhovnog suda F BiH broj KŽ-137/04 od 06.10.2004. godine

⁴ Presuda Okružnog suda Banja Luka broj K-50/01 od 17.11.2005. godine

⁵ Član 4a KZ BiH

⁶ Član 2. Ustava Bosne i Hercegovine

⁷ Član 4. Ustava Bosne i Hercegovine

⁸ Član 14. Konvencije

⁹ Član 7. Konvencije

Osvrt na Odluku Ustavnog suda BiH

U predmetu Abduladhima Maktoufa broj AP-1785/06

I. Uvod

Uvažavajući činjenicu da je OKO Reporter o ratnim zločinima publikacija koja se objavljuje kvartalno, članak uvaženog kolege, advokata Adila Loze popratili smo objavom segmenta naknadno objavljene Odluke o dopustivosti i

meritumu Ustavnog suda BiH kojom se kao neosnovana odbija apelacija Abduladhima Maktoufa, podnesena protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj KPŽ-32/05 od 4. aprila 2006. godine.

Obzirom na nesumnjivo značajne posljedice stava Ustavnog suda BiH i utjecaj iste na buduću sudsku praksu u Bosni i Hercegovini, ovaj članak posvećujemo navodima o povredi ustavnih prava apelanta proizašlih iz primjene Krivičnog zakona BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 3/03) i prezentujemo tačke 60. do 90. obrazloženja predmetne Odluke Ustavnog suda BiH.

Kao podsjetnik navodimo osnovne značajke ovog predmeta.

Apelant, Abduladhim Maktouf, posredstvom zastupnika, advokata Adila Loze i Ismeta Mehića, podnio je 19. juna 2006. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine protiv Presude Suda Bosne i Hercegovine broj KPŽ-32/05 od 4. aprila 2006. godine. Apelant je istovremeno tražio i donošenje privremene mjere kojom bi se prekinulo izdržavanje kazne utvrđene navedenom presudom Suda BiH do okončanja postupka o apelaciji. Ustavni sud je 12. septembra 2006. godine donio Odluku o privremenoj mjeri kojom je odbio apelantov zahtjev te 30. marta 2007. godine, Odluku o dopustivosti i meritumu kojom se kao neosnovana odbija apelacija Abduladhima Maktoufa.

II. Činjenično stanje

Činjenice predmeta, koje proizilaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu, mogu se sumirati na sljedeći način. Odlukom Suda BiH broj K-127/04 od 1. jula 2005. godine apelant je proglašen krivim za krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka e) u vezi sa članom 31. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZ BiH) i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od pet godina. Na izjavljenu žalbu odbrane Apelaciono vijeće Suda BiH je djelimično uvažilo žalbu, ukinulo presudu prvostepenog vijeća i odredilo održavanje pretresa pred Apelacionim vijećem Suda BiH. Nakon održanog pretresa Sud BiH je donio Presudu broj KPŽ-32/05 od 4. aprila 2006. godine i apelanta proglasio krivim za kršenje člana 3. stav 1(b)

Četvrte ženevske konvencije o zaštiti civilnog stanovništva za vrijeme rata (u daljnjem tekstu: Ženevska konvencija), kao i člana 173. stav 1. tačka e) u vezi sa članom 31. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine – ratni zločin protiv civilnog stanovništva i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od pet godina.

III. Apelacija i stav Ustavnog suda BiH

a) Navodi iz apelacije

Apelant navodi da su postupanjem Suda BiH u osporenoj presudi povrijeđeni član II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine koji garantuje **pravo na ličnu slobodu i sigurnost** i član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine koji garantuje **pravo na pravično saslušanje** u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnom postupkom.

Pored toga, apelant navodi i povrede člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine kao i čl. 7. i 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija). Svoje navode o povredama navedenih ustavnih prava apelant obrazlaže činjenicom da je primijenjen KZ BiH, a ne, prema apelantovom mišljenju, za njega povoljniji KZ SFRJ, koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnih djela, te ukazuje na nejednaka zakonska rješenja i praktičnu primjenu materijalnog prava na entitetskom nivou. Apelant također smatra da učešće međunarodnih sudija u Vijeću koje je sudilo apelantu, a koje je imenovao OHR, utiče na ustavni princip **«neovisnosti» i «nepriistranosti» suda**.

Osim ovih, apelant ističe i navode koji se tiču načina na koji je u konkretnom slučaju Sud BiH utvrđivao činjenice i primijenio materijalno pravo.

Obzirom na njegovu važnost, naredni odjeljak posvećujemo samo prvom osnovu iz apelacije, to jest navodima o povredi ustavnih prava apelanta proizašlih iz primjene Krivičnog zakona BiH i prezentujemo stav Ustavnog suda BiH po tom osnovu.

b) Kažnjavanje samo na osnovu zakona

Jedan od apelantovih suštinskih navoda se odnosi na odnos predmetnog krivičnog postupka i člana 7. Evropske konvencije, odnosno, kako apelant navodi, osuđen je prema KZ BiH, a ne prema, u vremenu izvršenja, važećem KZ SFRJ, koji predviđa blažu sankciju. Član 7. Evropske konvencije glasi:

«1. Niko se ne može smatrati krivim za krivično djelo nastalo činjenjem ili nečinjenjem koje nije predstavljalo krivično djelo u vrijeme izvršenja, prema nacionalnom ili međunarodnom pravu. Isto tako, izrečena kazna neće biti teža od one koja se

primjenjivala u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

2. Ovaj član ne utječe na suđenje ili kažnjavanje bilo koje osobe koja je kriva za činjenje ili nečinjenje, ako je to djelo u vrijeme izvršenja predstavljalo krivično djelo prema općim pravnim načelima priznatim kod civiliziranih naroda».

Opseg člana 7. Evropske konvencije je određen konceptom «krivičnog djela» i konceptom «teža kazna». Očigledno je da je značenje riječi krivično djelo tijesno povezano s pojmom «krivične optužbe» iz člana 6. Evropske konvencije. Zbog toga se može reći da je i član 7. primjenjiv na one disciplinske i administrativne odluke koje spadaju pod opseg člana 6. Evropske konvencije. Pojam «kazne» treba tumačiti autonomno da bi se zaštita koja proizlazi iz člana 7. učinila efektivnom. Kako bi kazna mogla da se podvede pod član 7. Evropske konvencije, ona mora biti nametnuta nakon presude za «krivično djelo».

Garancija sadržana u članu 7. Evropske konvencije jeste jedan od osnovnih činilaca vladavine prava i zauzima istaknuto mjesto u sistemu zaštite prava zaštićenih Evropskom konvencijom. Član 7. Evropske konvencije se mora tumačiti i primjenjivati na način kojim se osigurava uspješna zaštita protiv arbitrarnog gonjenja, osude i kazne. U predmetu *Kokkinakis protiv Grčke* (serija A, br. 260-A, str. 22, stav 52) Evropski sud je tumačio član 7. Evropske konvencije tako da taj član nije ograničen na zabranu retroaktivne primjene krivičnog zakona na štetu aplikanta već taj član, mnogo općenitije, sadrži načelo da samo zakon može ustanoviti postojanje krivičnog djela i da samo zakon može propisati kaznu (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), kao i načelo da se krivični zakon ne smije široko tumačiti na štetu optuženog. U navedenom predmetu Evropski sud je posebno istaknuo da je ovaj zahtjev člana 7. Evropske konvencije zadovoljen kada pojedinac iz sadržaja relevantne odredbe, ukoliko je potrebno, uz pomoć tumačenja Suda, može shvatiti koje krivične radnje i propusti ga mogu učiniti krivično odgovornim.

Ustavni sud prihvata tumačenje člana 7. Evropske konvencije na način kako ga je tumačio Evropski sud i ukazuje na neophodnost da se zahtijeva kvalitet, pristupačnost i predvidivost zakona koji se primjenjuju i nezaobilazni element sudskog tumačenja s ciljem razjašnjenja eventualno spornih odredaba i davanja određenim pojmovima smisao i svrhu u stvarnom životu, što i jeste suština reguliranja ljudskih ponašanja zakonima. Samim tim, član 7. Evropske konvencije, prema mišljenju Ustavnog suda, ne može se tumačiti tako što će se stavljati izvan zakona postepena pojašnjenja pravila krivične odgovornosti sudskim tumačenjem od slučaja do slučaja, pod uvjetom da je rezultat razvoja u skladu sa suštinom krivičnog djela i može se razumno predvidjeti.

U konkretnom slučaju apelant izričito navodi da je djelo za koje je osuđen i u vrijeme izvršenja predstavljalo krivično djelo i po tada važećim propisima, ali posebno ukazuje na primjenu

materijalnog prava u njegovom slučaju i problematizira prvenstveno koncept «blaže kazne» odnosno «blažeg zakona». On smatra da je KZ SFRJ, koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela za koje je apelant osuđen, a za koje je, između ostalog, za najteže oblike bila predviđena i smrtna kazna, blaži zakon od KZ BiH koji propisuje kaznu dugotrajnog zatvora za najteže oblike krivičnog djela za koje je apelant osuđen. U vezi sa ovim apelantovim navodima, Ustavni sud smatra da nije neophodno detaljno obrazlagati koncept «blažeg zakona» iako je činjenica da Statut međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, kojeg su usvojile UN 1993. godine, u članu 24. predviđa:

«1. Krivične sankcije koje izriče pretresno vijeće ograničene su na kaznu zatvora. Prilikom određivanja kazne zatvora pretresno vijeće imat će u vidu opću praksu izricanja zatvorskih kazni na sudovima bivše Jugoslavije.

2. Prilikom izricanja kazni pretresna vijeća uzimaju u obzir faktore poput težine krivičnog djela i individualnih prilika osuđenika.»

Iako usvojen 1993. godine, Statut u članu 1. predviđa:

«Nadležnost Međunarodnog suda

Međunarodni sud je ovlašten da krivično goni osobe odgovorne za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine, *sukladno odredbama ovog Statuta.*»

Dakle, postoji retroaktivno važenje odredbi Statuta od 1991. godine.

U praksi, ni u jednoj državi bivše Jugoslavije u zakonodavstvu nije postojala mogućnost izricanja doživotnog zatvora niti dugotrajnih zatvorskih kazni, a što je Međunarodni krivični sud za zločine na području bivše Jugoslavije često činio (slučaj Krstić, Galić itd.). Istovremeno, koncept KZ SFRJ je bio takav da nije predviđao postojanje dugotrajnog niti doživotnog zatvora nego je za najteža krivična djela propisivao smrtnu kaznu, a za lakše oblike maksimalne zatvorske kazne do 15 godina zatvora. Dakle, jasno je da se ne može odvojiti jedna sankcija od cjelokupnosti cilja koji se želio postići kaznenom politikom u vrijeme važenja tog zakona.

U vezi s tim, Ustavni sud smatra da nije moguće jednostavno «odstraniti» jednu sankciju i primijeniti druge, blaže sankcije i time praktično ostaviti neadekvatno sankcionirana najteža krivična djela. Međutim, Ustavni sud neće detaljno obrazlagati i analizirati ove propise nego će posebnu pažnju obratiti na **izuzetke od člana 7. stav 1. Evropske konvencije**, a koji su, prema općeprihvaćenom mišljenju, regulirani stavom 2. istog člana.

U ovakvoj situaciji, Ustavni sud smatra da stav 2. člana 7. Evropske konvencije upućuje na «opća pravna načela civiliziranih naroda», a da odredba III/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine utvrđuje da su «opća načela međunarodnog prava sastavni dio pravnog poretka Bosne i Hercegovine i entiteta». Iz

ovakve odredbe proizlazi da su ta načela sastavni dio pravnog poretka u Bosni i Hercegovini, čak i bez posebne ratifikacije konvencija i drugih dokumenata koji reguliraju njihovu primjenu, pa samim tim i Statuta Međunarodnog suda za gonjenje osoba odgovornih za ozbiljna kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije iz 1993. godine (UN dok. S25704). Ustavni sud podsjeća na činjenicu da je Ustav Bosne i Hercegovine dio međunarodnog ugovora, što ne umanjuje njegov značaj ali dovoljno jasno ukazuje na poziciju međunarodnog prava u pravnom poretku Bosne i Hercegovine, te da je niz međunarodnih konvencija, između ostalih i Konvencija o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida (1948), Ženevske konvencije I-IV o zaštiti žrtava rata (1949) i Dopunski protokoli I-II (1977), uzdignuto na ustavni princip i imaju svoju direktnu primjenu u Bosni i Hercegovini. Nije nevažno napomenuti da je i bivša SFRJ bila potpisnica ovih konvencija, a da je Bosna i Hercegovina, kao međunarodno priznati subjekt, u momentu proglašenja nezavisnosti, 6. marta 1992. godine, prihvatila sve konvencije koje je ratifikovala bivša SFRJ, a time i navedene konvencije koje je kasnije preuzeo i Aneks 4 odnosno Ustav Bosne i Hercegovine. Tekst člana 7. stav 1. Evropske konvencije je ograničen na predmete u kojima je optuženi proglašen krivim i osuđen za počinjeno krivično djelo. Član 7. stav 1. Evropske konvencije, međutim, ne zabranjuje retroaktivnu primjenu zakona niti uključuje princip *non bis in idem*. Član 7. stav 1. Evropske konvencije također ne bi mogao biti primijenjen na slučajeve kao u Ujedinjenom Kraljevstvu u Zakonu o ratnim štetama iz 1965. godine, prema kojem je pravilo običajnog prava, koje je zahtijevalo kompenzaciju privatne imovine u određenim okolnostima za vrijeme ratnih razaranja, vraćeno na snagu sa retroaktivnim dejstvom. Ustavni sud ističe da se član 7. stav 1. Evropske konvencije tiče krivičnih djela «prema nacionalnom ili međunarodnom pravu». Isto tako, Ustavni sud posebno ukazuje na tumačenja člana 7. u nizu tekstova koji razmatraju ovu problematiku, a koji se zasnivaju na stavovima Evropskog suda prema kojima osuda, koja je rezultat retroaktivne primjene nacionalnog prava, neće predstavljati kršenje člana 7. Evropske konvencije ukoliko je osuda zasnovana na zločinu prema «međunarodnom pravu» u vrijeme kada je djelo počinjeno. Ovakav stav je posebno relevantan za predmetni i slične slučajeve jer suštinsko pitanje koje proizlazi iz apelacije jeste upravo pitanje primjene, prije svega međunarodnog prava, odnosno Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida (1948), Ženevske konvencije I-IV o zaštiti žrtava rata (1949) i Dopunski protokoli I-II (1977), a ne pitanje primjene jednog ili drugog krivičnog zakona, bez obzira na njihov sadržaj i sankcije koje predviđaju.

Pored navedenoga, Ustavni sud ukazuje, a to se odnosi i na pitanje retroaktivne primjene krivičnog zakonodavstva i na pitanje «blaže kazne», da je

član 7. Evropske konvencije, u vrijeme neposredno nakon Drugog svjetskog rata, sa posebnom namjerom formuliran da sadrži opće principe prava koje su usvojili civilizirani narodi pri čemu je pojam «civilizirani narodi» preuzet iz člana 38. Statuta Međunarodnog suda pravde, čija se sudska praksa prihvata kao treći formalni izvor međunarodnog javnog prava. Drugim riječima, Statut Međunarodnog suda pravde se odnosi na države članice tog suda, a pravila koja on utvrđuje predstavljaju izvor prava koji se odnosi čak i na općinske nivoe vlasti. U kontekstu Statuta Međunarodnog suda pravde, slično kao i član 7. Evropske konvencije, izlazi iz okvira nacionalnog prava i odnosi se na «narode» općenito. U skladu s tim, Ustavni sud smatra da se standardi za njihovu primjenu moraju tražiti u tom kontekstu, a ne samo u nacionalnom okviru.

Ustavni sud dalje podsjeća da *Travaux preparatoires* upućuje da je suština formulacije stava 2. člana 7. Evropske konvencije sračunata «**da učini jasnim da član 7. ne utiče na zakone koji su usvojeni pod izuzetnim okolnostima nakon kraja Drugog svjetskog rata, a koji su bili usmjereni na kažnjavanje ratnih zločina, izdaje i kolaboracije sa neprijateljem i nije mu cilj niti moralna niti pravna osuda takvih zakona**» (X protiv Belgije, br. 268/57, 1 Godišnjak 239 (1957). Prijevod u 3. digestu 34. Cf. *De Becker protiv Belgije*, br. 214/56, 2 Godišnjak 214 (1958)). U stvari, tekst člana 7. Evropske konvencije nije restriktivan i treba biti interpretiran na dinamičan način da obuhvati i druga djela koja uključuju temeljno nemoralno ponašanje koje je općenito prihvaćeno kao krivično u nacionalnim pravima. U kontekstu navedenog se može posmatrati i Zakon o ratnim zločinima, usvojen 1991. godine u Ujedinjenom Kraljevstvu, koji je potvrdio da Velika Britanija ima retroaktivnu nadležnost da sudi svakom pojedincu na temelju univerzalne nadležnosti za djela ubistva, masakriranja ili drugih djela koja predstavljaju ratni zločin počinjen u Njemačkoj ili na drugoj teritoriji pod njemačkom okupacijom tokom Drugog svjetskog rata.

Sve navedeno, prema mišljenju Ustavnog suda, jasno utvrđuje da su ratni zločini «zločini po međunarodnom pravu» u univerzalnom smislu nadležnosti za procesuiranje tako da i osuda za takva djela, prema zakonu koji je naknadno propisao i utvrdio određena djela kao krivična i propisao posebnu krivičnu sankciju, a koji to nisu bili po zakonodavstvu koje je bilo na snazi u vrijeme kada su djela počinjena, ne bi bilo suprotno članu 7. stav 1. Evropske konvencije. Evropski sud za ljudska prava je u predmetu broj 51891/99, *Naletilić protiv Hrvatske*, donio odluku 4. maja 2000. godine iz koje proizlazi da je aplikanta optužilo Tužilaštvo Međunarodnog krivičnog suda za bivšu SFRJ da je počinio ratni zločin na području Bosne i Hercegovine i da je pred Evropskim sudom za ljudska prava isticao identične prigovore kao i apelant u konkretnom slučaju, tj. ukazivao na

primjenu «blažeg zakona», odnosno da Krivični zakon Hrvatske propisuje blažu krivičnu sankciju nego Statut Međunarodnog krivičnog suda za bivšu SFRJ i uputio na primjenu člana 7. Evropske konvencije. Evropski sud za ljudska prava je u svojoj presudi, kojom je razmatrao primjenu člana 7. Evropske konvencije, istakao: **«U pogledu aplikantovih navoda da ga ICTY može osuditi na težu kaznu nego domaći sudovi ukoliko bi im bilo omogućeno da vrše svoju nadležnost i okončaju postupak protiv njega, Sud primjećuje da čak i pod pretpostavkom da je član 7. primjenjiv u konkretnom slučaju, specifična odredba koja bi se mogla primijeniti bi bila odredba stava 2. prije nego stava 1. člana 7. Konvencije. To znači da druga rečenica člana 7. stav 1. Konvencije, na koju se pozvao aplikant, ne može biti primijenjena. Slijedi da je aplikacija očigledno neosnovana... i bit će odbačena...»**

Konačno, Ustavni sud podsjeća i da su Nirnberški i Tokijski procesi vođeni 1945. i 1946. godine, u vremenu nakon Drugog svjetskog rata za počinjene zločine koji su tek kasnije, Ženevskom konvencijom, propisani kao djela koja se karakteriziraju kao ratni zločini, zločini protiv čovječnosti, zločin genocida itd. definirali agresivni rat kao «međunarodni zločin», a što je potvrdila i Međunarodna pravna komisija u svom Godišnjaku iz 1957. godine broj II. I u to vrijeme su vođene slične rasprave oko principa «*nullum crimen nulla poena sine lege*». Slično je i sa Statutom Međunarodnog suda za gonjenje osoba odgovornih za ozbiljna kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije koji je usvojen 1993. godine (UN dok. S25704).

Sasvim je jasno da je koncept individualne odgovornosti za djela, počinjena protivno Ženevskoj konvenciji ili odgovarajućim nacionalnim zakonima, vrlo blizak konceptu zaštite ljudskih prava jer upravo ljudska prava i konvencije koje ih štite se odnose na pravo na život, pravo na fizički i psihološki integritet osobe, zabranu ropstva i torture, zabranu diskriminacije i sl. i njihovo kršenje su predstavljali povod za pravno reguliranje ovih, najtežih zločina. Onemogućiti zaštitu žrtve, odnosno, neadekvatno sankcionirati počinitelje zločina, ne čini se, prema mišljenju Ustavnog suda, kao zadovoljenje principa pravičnosti i vladavine prava, što član 7. Evropske konvencije jeste, a koji u stavu 2. i dopušta ovaj izuzetak od pravila iz stava 1. tog člana.

Zbog svega navedenog, a imajući u vidu i primjenu člana 4.a KZ BiH u vezi sa članom 7. stav 1. Evropske konvencije, Ustavni sud zaključuje da u konkretnom slučaju pitanje primjene KZ BiH u postupku pred Sudom BiH ne predstavlja kršenje člana 7. stav 1. Evropske konvencije.

c) Diskriminacija u vezi sa čl. 6. i 7. Evropske konvencije

Apelant smatra da je žrtva diskriminacije u vezi sa poštivanjem prava na pravičan postupak i u vezi sa primjenom člana 7. Evropske konvencije. Naveo je da je Sud BiH njegov predmet drugačije riješio nego

što entitetski sudovi rješavaju identične predmete u drugim sudskim postupcima. Apelant smatra da je imao pravo na identičan sudski ishod.

Član II/4. Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

«Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što je spol, rasa, boja, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.»

Član 14. Evropske konvencije glasi:

«Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.»

Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, diskriminacija nastupa ako se osoba ili grupa osoba, koje se nalaze u analognoj situaciji, različito tretiraju na osnovu spola, rase, boje, jezika, vjere (...) u pogledu uživanja prava iz Evropske konvencije, a ne postoji objektivno i razumno opravdanje za takav tretman, ili upotreba sredstava naspram željenog cilja koji nisu u proporcionalnom odnosu (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Belgijski jezični slučaj*, presuda od 9. februara 1967, serija A, broj 6, stav 10). Pri tome, nevažno je da li je diskriminacija posljedica različitog zakonskog tretmana ili primjene samog zakona (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Irska protiv Velike Britanije*, presuda od 18. januara 1978, serija A, broj 25, stav 226).

Različit tretman u pogledu različite primjene identičnih zakona u identičnim situacijama treba da se uzme u obzir u slučajevima u kojim sudovi ne uživaju pravo slobodne procjene, kao što je slučaj s odmjeraivanjem kazne u sličnim krivičnim predmetima. U takvim slučajevima treba poštovati nezavisnost sudova u pogledu njihovog odlučivanja (vidi aplikaciju bivšoj Evropskoj komisiji za ljudska prava, E 15252, u predmetu *K. protiv SR Njemačke*, od 21. novembra 1990). Ipak, ako ne postoji slobodna procjena, identični predmeti bi trebali biti odlučeni na identičan način. Takva obaveza proizlazi iz principa pravne sigurnosti, koji operira kao sastavni element principa vladavine zakona unutar demokratskog društva u pogledu svih ustavnih prava (vidi *mutatis mutandis* presudu Evropskog suda za ljudska prava, *Iatridis protiv Grčke*, od 25. marta 1999, Izvještaji i odluke 1999-II, stav 58).

Ipak, različita primjena zakona u sličnim predmetima dozvoljava se ako iza nje stoji razuman i opravdan razlog. Ovo je slučaj, naprimjer, kada je odluka koja se pobija zakonita i ustavna (vidi Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Odluku broj *U 149/03* od 28. novembar 2003. godine). U navedenoj odluci Ustavni sud je utvrdio da ne

postoji diskriminacija u situaciji kada se apelanti pozivaju na različit tretman, odnosno različite sudske odluke o istim ili sličnim pitanjima u kojima su odbijeni zahtjevi apelanata, a u drugim slučajevima (postupcima) je udovoljeno zahtjevu tužilaca, kada se utvrdi da su sudske odluke apelanata donesene u skladu sa zakonom i Ustavom Bosne i Hercegovine, a odluke na koje apelanti ukazuju kao primjer različitog tretmana, iako nisu bile predmet ispitivanja Ustavnog suda, upućuju na nezakonito i neustavno postupanje redovnih sudova.

Iz navedenog proizlazi da u **situaciji kada nadležni sud utvrdi da je odluka koja je predmet osporavanja ustavna, a apelant se poziva na nejednak tretman u odnosu na druge slučajeve čija ustavnost nije osporena, takvoj apelaciji očigledno nedostaje pravna osnova.**

Takvo tumačenje vodi ograničenju principa zabrane različitog tretmana u smislu principa pravne sigurnosti, ali je u skladu sa principom pravne države iz člana 1/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Naime, u takvim slučajevima princip pravne države ima prevagu. Da bi utvrdio diskriminaciju, Ustavni sud, prema definiciji *Belgijskog jezičnog slučaja*, mora analizom predmetnog slučaja doći do zaključka radi li se o: (a) različitom tretmanu, (b) analognoj situaciji, (c) iz nekog od razloga navedenih u odredbi o zabrani diskriminacije, (d) bez objektivnog i razumnog opravdanja za takav tretman. Ipak, radi racionalnosti postupka, Ustavni sud će prvo utvrditi je li osporena presuda u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine, što kao posljedicu može imati, ukoliko se utvrdi da je osporena odluka ustavna, odbijanje apelacije kao neosnovane zbog nedostatka pravnih argumenata kojima bi apelant mogao dokazati diskriminaciju.

U pogledu ovih apellantovih navoda, **Ustavni sud ističe da je predmet razmatranja u ovom predmetu primjena ustavnih prava i prava iz Evropske konvencije na konkretni predmet u svjetlu KZ BiH, a ne zakonska rješenja na nivou entiteta i praksa u primjeni na entitetskom nivou.** U svakom slučaju, u kontekstu ovih apellantovih navoda, Ustavni sud smatra da zakoni entiteta moraju biti usklađeni sa zakonima na nivou države jer bi drukčija zakonska rješenja mogla voditi u eventualnu diskriminaciju osoba kojima se sudi na nivou entiteta za ista krivična djela. Prema tome, konkretni slučaj ne može predstavljati povod za Ustavni sud da utvrđuje jesu li postupci u sličnim slučajevima pred entitetskim sudovima u skladu ili ne s Ustavom Bosne i Hercegovine. **Osim toga, Ustavni sud posebno ukazuje na činjenicu da entitetski krivični zakoni uopće ne sadrže odredbe koje se tiču «krivičnih djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom» (a što sadrži KZ BiH) niti imaju ugrađenu odredbu ekvivalentnu članu 4.a KZ BiH, tj. nemaju ugrađen član 7. Evropske konvencije u svojim odredbama.**

Ustavni sud primjećuje da entitetsko krivično

zakonodavstvo ne sadrži odredbe o krivičnim djelima zločina protiv čovječnosti i ratnim zločinima što svoje opravdanje ima u činjenici da se radi o krivičnim djelima koja se tiču povrede pravila međunarodnog prava i država ih reguliše jedinstveno - državnim zakonom. S druge strane, činjenica je da će za ova krivična djela, propisana državnim zakonom, suditi i sudovi u entitetima, što znači da moraju primijeniti i principe i garancije međunarodnog krivičnog prava koje je inkorporisano u ZKP BiH (dakle i član 7. Evropske konvencije tj. član 4.a KZ BiH), a posebno imajući u vidu ustavnu obavezu da direktno primjenjuju Evropsku konvenciju.

Zbog svega navedenog **Ustavni sud smatra da “nedostatak” entitetskih zakona u smislu nepropisivanja ovih djela i garancija nameće dodatnu obavezu entitetskim sudovima da, kada sude za krivična djela ratnih zločina, moraju primijeniti Krivični zakon Bosne i Hercegovine i druge relevantne zakone i međunarodne dokumente primjenjive u Bosni i Hercegovini. Iz navedenog proizlazi i obaveza entitetskih sudova da slijede i sudsku praksu Suda BiH, kao državnog suda. U suprotnom, drukčijim postupanjem, sudovi u entitetima bi kršili princip pravne sigurnosti i vladavine prava.**

U postupcima koji se vode pred Sudom BiH, a koji se vode na osnovu KZ BiH i ZKP BiH, odnosno zakona za koje u ovom predmetu nije utvrđeno postojanje povrede ustavnih prava niti prava iz Evropske konvencije, je neosnovano pozivanje na diskriminaciju zbog postupanja sudova i zakonodavstva na entitetskom nivou. Ovakva praksa u postupanju sudova na različitim nivoima je, vjerovatno, posljedica nepostojanja suda na nivou Bosne i Hercegovine koji bi mogao vršiti usklađivanje sudske prakse svih sudova u Bosni i Hercegovini i time doprinijeti punoj vladavini prava u Bosni i Hercegovini. Osim toga, prema stavu Ustavnog suda, pitanje neusklađenosti zakona i sudske prakse na različitim nivoima može otvoriti pitanje usklađenosti entitetskih sa zakonima Bosne i Hercegovine, a nikako usklađivanje zakona Bosne i Hercegovine sa entitetskim zakonodavstvom. **Međutim, različito postupanje na entitetskim sudovima nužno ne vodi u diskriminaciju osoba kojima se sudi na nivou Bosne i Hercegovine sve dok se eventualno ne utvrdi da postoji povreda Ustava Bosne i Hercegovine ili Evropske konvencije u zakonima na nivou Bosne i Hercegovine.** Ustavni sud je primijetio ovakvu praksu i različita zakonska rješenja na entitetskom nivou, ali u ovom predmetu ne može vršiti svoju nadležnost iz člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine jer ne postoji zahtjev za ocjenu ustavnosti ovih zakona koji je podnijelo ovlašteno lice.

Dakle, presuda Suda BiH, a imajući u vidu zaključak u pogledu prethodnog razmatranja člana 7. Evropske konvencije i zaključak u pogledu navoda o «pristranosti» Suda BiH i drugih aspekata člana 6.

Evropske konvencije, za koje je Ustavni sud utvrdio da nema povrede ustavnih niti prava iz Evropske konvencije, je zasnovana na zakonskim odredbama čija ustavnost nije, prema mišljenju Ustavnog suda, upitna. U skladu s navedenim, Ustavni sud zaključuje da apelantu nedostaje pravna argumentacija da bi dokazao da je u postupku pred Sudom BiH, za koji je Ustavni sud prethodno utvrdio da je proveden u skladu sa čl. II/3.d) i II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 5, 6. i 7. Evropske konvencije, diskriminiran po bilo kojoj osnovi. Samim tim, nije potrebno da se ulazi u pitanje je li postojao različit tretman, analogna situacija i osnova diskriminacije u pogledu drugih građana koji su ostvarivali slična prava pred drugim sudovima u Bosni i Hercegovini, posebno imajući u vidu činjenicu da se apelant nije pozvao na primjenu nekih drugih relevantnih odredaba o zabrani diskriminacije, a koji su primjenjivi u Bosni i Hercegovini.

Ustavni sud zaključuje da osporena presuda Suda BiH nije povrijedila apelantovo pravo na pravičan postupak iz člana II/3.e) u vezi s članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. stav 1. u vezi s članom 14. Evropske konvencije, kao ni član 14. u vezi s članom 7. Evropske konvencije.

IV. Izdvojeno mišljenje sudije Mate Tadića

Suprotno odluci Ustavnog suda u predmetu broj AP 1785/06 od 30. marta 2007. godine, sudija Ustavnog suda, g.Mato Tadić daje izdvojeno mišljenje i ističe da se neslaganje većinom odnosi se na pitanje **kaznjavanje samo na osnovu zakona** - tačke 60. do 90. obrazloženja Odluke koje smo iznijeli u prethodnom poglavlju.

Pomenuto mišljenje citiramo u cijelosti:

„Moj stav je da pred domaćim sudovima treba primijeniti blaži zakon, tj. zakon koji je vrijedio u vrijeme izvršenja krivičnog djela. Koji je zakon blaži nije tako jednostavno odgovoriti, i ovo pravno pitanje je puno složenije nego što to na prvi pogled izgleda. Prolazeći kroz nekih desetak kriterija koje je teorija i praksa do sada razradila, dolazi se do toga da je u ovom slučaju ključni momenat zauzimanja stanovišta blažeg zakona propisana sankcija (kazna). Kako je u ranijem krivičnom zakonodavstvu ex Jugoslavije, koje je Bosna i Hercegovina preuzela svojom Uredbom 1992. godine, postojalo istovjetno krivično djelo (član 142. preuzetog KZ SFRJ, sa zapriječenom kaznom zatvora od pet godina ili smrtnom kaznom), a u novom krivičnom zakonodavstvu koje je primijenjeno u konkretnom slučaju (član 173. KZ BiH, kazna zatvora od deset godina ili dugotrajni zatvor), osnovno pitanje je koji je zakon blaži. Na prvi pogled blaži je zakon iz 2003. godine jer ne predviđa smrtnu kaznu. Međutim, pošto je već od stupanja na snagu Washingtonskog sporazuma tj. Ustava u Federaciji BiH 1994. godine ukinuta smrtna kazna, što je samo potvrđeno i u Ustavu BiH iz 1995. godine, a imajući u vidu zauzeta stanovišta redovnih sudova u Bosni i Hercegovini, u entitetima i Brčko Distriktu (Vrhovni sud Federacije BiH,

Vrhovni sud Republike Srpske i Apelacioni sud Brčko Distrikta) da se ne može izreći smrtna kazna (ovakav stav je zauzeo i Dom za ljudska prava u slučaju Damjanović i Herak protiv Federacije Bosne i Hercegovine), proizlazi da je blaži zakon iz 1992. godine. Prema ovim stanovištima i zakonu, maksimalna kazna zatvora koja se može izreći za ovo krivično djelo bila bi 20 godina zatvora. 9. Pozivanja na član 7. stav 2. Evropske konvencije ovdje nije relevantno. Stav 2. člana 7. Evropske konvencije ima funkciju da, prije svega, pokrije krivični progon za kršenje ženevskih konvencija pred međunarodnim tijelima ustanovljenim za ovakve slučajeve, kao što je npr. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju i Ruandu i da pokrije pravno slučajeve pred domaćim sudovima kada domaće zakonodavstvo nije propisalo ove inkriminacije kao krivična djela, odnosno nije obuhvatilo sve elemente obilježja ovih djela po Ženevskim konvencijama. U ovom predmetu to nije slučaj. Istovrsno krivično djelo je postojalo u domaćem zakonodavstvu i u vrijeme izvršenja i u vrijeme suđenja, i stoga dosljedno treba primijeniti sve institute krivičnog prava i garantirana ustavna prava, kao i prava garantirana Evropskom konvencijom. Slučaj Naletelić ovdje nije relevantan jer je u tom slučaju osobu optužio međunarodni tužitelj pred međunarodnim sudom, koji je posebno zasnovan i ima svoja ovlaštenja utvrđena rezolucijom Ujedinjenih naroda i Statutom, te ne primjenjuje nacionalno zakonodavstvo, nego vlastite procedure i sankcije/kazne. Kada bi bilo drukčije vrlo mali broj optuženih osoba bi se odazvao na postupak pred ovim sudom. Stoga smatram da je potpuno ispravan stav Evropskog suda u slučaju Naletilić, ali da se ovdje ne može primijeniti.

10. Smatram da je apsolutno nepotrebno preveliko pozivanje na međunarodni sud, npr. na njegovu nadležnost i sl., jer jednostavno se radi o domaćem sudu koji vodi postupak po nacionalnom zakonodavstvu, a ne radi se ni o predmetu koji je ustupio međunarodni sud.

11. Odluka se značajnim dijelom bavi historijom (Nirnberg, Tokio) te općenito međunarodnim aspektom, što je u ovom slučaju potpuno nepotrebno, jer je naše zakonodavstvo, kako je istaknuto, poznavalo ovo krivično djelo i, u vrijeme izvršenja djela, bila je propisana sankcija, za razliku od slučaja u Nirnergu. Osim toga, apelant to i ne spori. Upravo apelant ističe da je domaće zakonodavstvo imalo inkriminirane radnje kodificirane kao krivično djelo i sankciju, i samo traži da se to primijeni, tj. da je zbog neprimjene člana 142. preuzetog iz KZ SFRJ kao KZBiH, došlo do povrede Ustava i Evropske konvencije u odnosu na član 7. stav 1.

12. Skraćujući ovu elaboraciju ukazat ću na stanovište uvaženog profesora Državnog univerziteta u Firenci gospodina **Antonia Cassesa**, koji je sam bio jedno vrijeme predsjednik Međunarodnog krivičnog suda u Hagu. U svojoj stručnoj ekspertizi koju je radio 2003. godine na

temu **«Mišljenje o mogućnosti retroaktivne primjene nekih odredbi novog krivičnog zakona Bosne i Hercegovine»**, profesor Cassese konstatira:

»Na kraju da se posvetimo pitanju da li Sud BiH, u slučaju zločina za koje novi krivični zakon propisuje težu kaznu od one koja je bila predviđena ranijim zakonom, treba primijeniti blažu kaznu. Odgovor na ovo pitanje može samo biti potvrđan.

Ovaj zaključak počiva na dvije pravne osnove: prvo u međunarodnom pravu postoji opći princip po kojem kada je jedan zločin predviđen u dva sukcesivna propisa, a jedan od njih nameće manje strogu kaznu, ova kazna je ta koja treba biti odmjerena po principu favor libertatis; drugo, ovaj princip se eksplicite spominje u članu 7.1. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama u kojem se kaže da se ne smije odrediti teža kazna od one koja je bila primjenjivana u vrijeme kada je krivično djelo izvršeno. Prema tome, «Sud BiH treba uvijek primjenjivati lakšu kaznu kad god postoji razlika u dužini kazne između stare i nove krivične odredbe. Jasno je da se retroaktivna primjena krivičnog zakona odnosi samo na kaznu a ne i na ostale elemente ovog člana».

13. Ono što je interesantno je da je Ustavni sud ustvari izbjegao odgovoriti na postavljeno pravno pitanje apelanta o blažem zakonu. U svojoj odluci Ustavni sud polazi od toga da je zaista blaži raniji zakon ne obrazlažući zašto, ali da u ovom slučaju treba primijeniti član 7. stav 2. Evropske konvencije, koji čini izuzetak od primjene blažeg zakona.

14. Mislim da je trebalo prvo odgovoriti je li blaži

zakon iz 1992. godine ili iz 2003. godine, pa ovisno o odgovoru na ovo pitanje dati odgovor na drugo otvoreno pitanje. Naime, ako nije blaži zakon iz 1992. godine, onda ostaje samo otvoreno pitanje diskriminacije. Ako je, pak, blaži zakon iz 1992. godine, onda se mora odgovoriti zašto u ovom slučaju neće biti primijenjen. Ustavni sud je išao ovim drugim putem, tvrdeći da ne treba primijeniti blaži zakona, s čim se nažalost ne slažem, a da prethodno nije utvrdio koji je blaži.

15. U odnosu na diskriminaciju, apelant ističe da je većina osoba u Bosni i Hercegovini procesuirana za ista djela, počinjena u isto vrijeme, po blažem zakonu iz 1992. godine.

Prema apelantovim navodima ne postoji objektivno i razumno opravdanje za različit tretman i nije proporcionalno cilju koji se želi postići. Slažem se s ovim navodima jer analiza okončanih postupaka u BiH za ovo krivično djelo ukazuje da je apsolutna većina tretirana drukčije, tj. po blažem zakonu u odnosu na manjinu. Pogotovo se ne slažem sa stanovištima iznesenim u našoj odluci da entitetski sudovi moraju uskladiti svoju praksu sa Sudom BiH, jer to znači da manjina diktira principe ponašanja većini koja je u povoljnijem položaju, umjesto obrnuto, da se manjina dovede u položaj većine.

16. Iz navedenih razloga nisam se mogao u cijelosti složiti s većinom u ovoj odluci.

Sudija

Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Mato Tadić”

Partnerstvo i tranzicija između MKSJ i domaćih sudova

Sljedeći dokument je napravila služba za komunikacije Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ). Svrha ovog informatora jeste da medijima i široj javnosti opiše odnos između MKSJ i domaćih sudova na području bivše Jugoslavije, kao i proces prebacivanja predmeta i dokaza domaćim pravosudnim organima u skladu sa strategijom okončanja rada Tribunala. On sadrži i podatke o svim zahtjevima za prosljeđivanje predmeta prema pravilu 11**bis** Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ. Ovaj informator nije službeni dokument MKSJ.

Ako Vam trebaju dodatne informacije o ovim pitanjima, možete kontaktirati g. Matiasa Hellmana, predstavnika Sekretarijata MKSJ u BiH, tel. 033-773218, email: hellman@un.org.

Strategija okončanja rada MKSJ

Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija je u svojim rezolucijama 1503 (iz avgusta 2003.) i 1534 (iz marta 2004.) podržao strategiju okončanja rada Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, ("MKSJ" ili "Tribunal"), kako bi se osiguralo postepeno i koordinirano okončanje istorijske misije Tribunala do kraja 2010. Prema toj strategiji, MKSJ se usredotočio na krivično gonjenje i suđenje najvišim rukovodiocima, dok ostale predmete koji se odnose na optužene srednjeg i nižeg ranga prosljeđuje nacionalnim sudovima. Ta strategija je takođe omogućila Tribunalu da pomogne jačanje kapaciteta domaćih sudova u regiji za procesuiranje ratnih zločina.

Postoje dvije glavne kategorije predmeta koje MKSJ prosljeđuje domaćim sudovima na području bivše Jugoslavije:

- (1) veliki broj dosjea u predmetima u kojima je Tužilaštvo Tribunala u različitom stepenu provelo istrage koje *nisu* rezultirale podizanjem optužnice pred MKSJ.
- (2) mali broj predmeta u kojima je Tužilaštvo Tribunala provelo istrage i podiglo optužnice koje su potvrđene pred Tribunalom i u kojima su optuženi prebačeni u pritvor Tribunala.

Tužilaštvo MKSJ prosljeđuje dosjee domaćim tužilaštvima

Od osnivanja MKSJ-a 1993. godine, Tužilaštvo Tribunala je otvorilo istrage i prikupilo dokaze protiv mnogih osoba osumnjičenih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava. Kasnije, davanje prioriteta nekim predmetima u odnosu na druge dovelo je do toga da su neke istrage obustavljene.

Kao posljedica toga, nakon što je Tužilaštvo MKSJ-a podiglo posljednje optužnice krajem 2004. godine u skladu s rokom prihvaćenim u okviru strategije okončanja rada MKSJ-a, u njegovom posjedu su ostali brojni nepotpuni dosjei koji sadrže dokaze protiv osumnjičenih pojedinaca.

Tužilaštvo Tribunala takve predmete prosljeđuje domaćim tužilaštvima. Na nadležnim nacionalnim pravosudnim organima leži odgovornost da takve istrage privedu kraju na osnovu dokaza dobivenih od MKSJ i podignu optužnice gdje je to prikladno.

Prosljeđivanje nekih dosjea je već rezultiralo suđenjima i presudama. Pred Županijskim sudom u Rijeci, u Hrvatskoj, tri osobe su osuđene za zločine počinjene nad civilima srpske nacionalnosti u hrvatskom gradu Gospiću. Pred Vijećem za ratne zločine Okružnog suda u Beogradu u Srbiji vode se postupci u predmetima protiv više od 15 osoba osuđenih za zločine počinjene nad hrvatskim žrtvama u Vukovaru i protiv šest osoba optuženih za zločine počinjene nad bosanskim Muslimanima u bosanskom gradu Zvorniku. U Sarajevu, u Bosni i Hercegovini, jedan visoko pozicionirani optuženi je prvostepenom presudom oslobođen optužbi koje se odnose na više lokacija zločina. Jednom optuženom se sudi za zločine počinjene u Mostaru.

Pred vijećem za prosljeđivanje nema dodatnih zahtjeva

Ukupno osam predmeta koji se odnose na trinaest optuženih protiv kojih je MKSJ podigao optužnice prosljeđeno je sudovima u bivšoj Jugoslaviji, uglavnom Bosni i Hercegovini. Na osnovu optužnice MKSJ-a i priloženih dokaza koje je pružilo Tužilaštvo MKSJ-a, u ovim predmetima se vode suđenja u skladu sa domaćim zakonima relevantne države.

Pred Vijećem za prosljeđivanje, sastavljenim od troje sudija koji razmatraju zahtjeve za prosljeđivanje koje podnosi Tužilac Tribunala, trenutno se ne razmatraju novi zahtjevi. U prilogu se nalazi dokument u kojem je naveden status svih zahtjeva za prosljeđivanje koji su podneseni do sada.

Prvi predmet koji je prosljeđen odnosio se na Radovana Stankovića, optuženog za zločine silovanja i mučenja počinjene u gradu Foči u jugoistočnom dijelu Bosne i Hercegovine. U septembru 2005. godine prebačen je na suđenje pred Sudom Bosne i Hercegovine (BiH) u Sarajevu. Proglašen je krivim za zločine protiv čovječnosti. Osuđujuća presuda je potvrđena u žalbenom postupku i izrečena mu je kazna od 20 godina zatvora.

U prvim godinama postojanja Tribunala, Tužilaštvo MKSJ-a je optužilo na desetine počinilaca nižeg i srednjeg ranga kao dio takozvane 'strategije podizanja optužnica po principu piramide' koja je imala za cilj da istražitelje vremenom vodi prema vrhu komandnog lanca do osumnjičenih na najvišem nivou.

Kada je 2003. godine usvojena strategija okončanja rada MKSJ, mnogim optuženim na nižem nivou protiv kojih je MKSJ ranije podigao optužnice već je suđeno u Hagu. Drugi su, međutim, tek bili uhapšeni ili se dobrovoljno predali i postupci protiv njih su se nalazili u predraspravnoj fazi. Vijeće sigurnosti je uputilo Tribunal da takve osobe prebaci domaćim pravosuđima, jer nije bilo obavezno da se njihova suđenja vode pred jednim međunarodnim sudom, koji je trebao iskoristiti svoja sredstva za suđenje najvišim vođama koji se sumnjiče da su najodgovorniji za zločine u nadležnosti Tribunala.

U skladu s tim su napravljene izmjene i dopune Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ-a, koje su omogućile Vijeću za prosljeđivanje da odluči da li predmet protiv određenog optuženog treba prebaciti nekom od domaćih sudova. Sudije u obzir uzimaju težinu navedenih zločina i nivo odgovornosti optuženog, kao i da li relevantna država može zadovoljiti međunarodne standarde ljudskih prava i pravičnog suđenja.

Pravila puta – sprečavanje proizvoljnih hapšenja u Bosni i Hercegovini

U Bosni i Hercegovini, od 1996. do 2004. godine Tribunal je odigrao ključnu ulogu u pogledu toga koji predmeti su se mogli procesuirati pred bosanskohercegovačkim sudovima. Prema tzv. Pravilima puta uspostavljenim Rimskim sporazumom 1996., domaći sud u BiH mogao je izdati nalog za hapšenje osumnjičenog za ratne zločine samo nakon što je dosje u tom predmetu pregledalo i odobrilo Tužilaštvo MKSJ. Ono je pregledalo te dosjee kako bi utvrdilo da li sadrže uvjerljive navode i dokaze ili su isprazni i bez ozbiljnih dokaza. Jedan od glavnih ciljeva Pravila puta bio je da se vlasti u BiH spriječe da bez uvjerljivih dokaza hapse osobe pod sumnjom da su počinile ratne zločine. Taj postupak je odigrao ključnu ulogu u zaustavljanju proizvoljnih i nezakonitih hapšenja u Bosni i Hercegovini i poticanju slobode kretanja u zemlji. Tužilaštvo MKSJ-a je ukupno pregledalo 1.419 predmeta protiv 4.985 osoba i dalo saglasnost da se 848 osoba uhapsi na osnovu optužbi za ratne zločine.

U oktobru 2004. MKSJ je proces pregleda dosjea prema Pravilima puta prebacio na državne vlasti u BiH. Sada je na Tužilaštvu BiH da ocijeni da li osjetljivost određenog predmeta zahtijeva da se on procesuiru na državnom nivou.

Strategija okončanja rada pozitivno je uticala na domaće pravosudne sisteme

Strategija okončanja rada MKSJ pozitivno je uticala na razvoj domaćih pravosudnih sistema na području bivše Jugoslavije. Kada je Savjet bezbjednosti usvojio strategiju okončanja rada, pozvao je međunarodnu zajednicu da doprinese jačanju domaćih sudova kako bi oni mogli primati predmete koje prosljeđuje MKSJ. Kao odgovor, države i međunarodne organizacije su pružile finansijsku podršku kao i stručnu pomoć u stvaranju specijalizovanih institucija za krivično gonjenje i suđenje osobama osumnjičenim za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava.

U Srbiji je uspostavljeno Tužilaštvo za ratne zločine, kao i Vijeće za ratne zločine pri Okružnom sudu u Beogradu. U Hrvatskoj su uspostavljeni specijalni odjeli za ratne zločine pri Županijskim sudovima u Zagrebu. Osijeku, Rijeci i Splitu. Države u regiji su takođe razvile svoje mehanizme za zaštitu i podršku svjedocima i poboljšale međusobnu saradnju u istraživanjima i suđenjima za ratne zločine.

Većina prosljeđenih predmeta tiče se Bosne i Hercegovine

Većina predmeta koje je MKSJ prosljeđio tiče se zločina počinjenih u Bosni i Hercegovini. Prema tome, uspostavljanje Odjela za ratne zločine Suda BiH bilo je od ključnog značaja za strategiju okončanja rada Tribunala. Ideja o njegovom uspostavljanju potiče od zaključaka koje su donijeli Ured visokog predstavnika i MKSJ, a koji su kasnije podržani nizom zakona koje je usvojila Skupština BiH.

Odjel za ratne zločine Suda BiH je svečano otvoren 9. marta 2005. Smatra se ključnim instrumentom vladavine prava u BiH, s obzirom da je to prvi stalni i specijalizovani organ na državnom nivou osnovan s ciljem da se bavi teškim kršenjima međunarodnog humanitarnog prava. Djelujući paralelno s MKSJ, kao i s kantonalnim i okružnim sudovima u Bosni i Hercegovini, Odjel za ratne zločine igra centralnu ulogu u zadovoljenju pravde za zlodjela koja su se desila tokom sukoba 1992.–1995.

Svako vijeće za ratne zločine čini dvoje međunarodnih i jedan domaći sudija. Tokom prelaznog perioda od pet godina, sastav vijeća će se mijenjati tako da će se vijeća sastojati od dvoje domaćih i jednog međunarodnog sudije, dok će na kraju biti sastavljena isključivo od domaćih sudija. Slično, međunarodna komponenta će biti postepeno ukinuta iz Posebnog odjela za ratne zločine Tužilaštva BiH.

Partnerstvo s domaćim pravosuđima doprinosi vladavini prava

MKSJ podržava jačanje kapaciteta domaćih institucija za procesuiranje ratnih zločina i pruža punu podršku specijalizovanim institucijama za procesuiranje ratnih zločina koje su uspostavljene u državama bivše Jugoslavije. Kroz različite programe obuke i prebacivanje dokumenata i znanja, Tribunal će nastaviti da blisko sarađuje s domaćim pravosuđima u državama na području bivše Jugoslavije kako bi osigurao trajnu ostavštinu rada Tribunala.

Status zahtjeva za prosljeđivanje prema Pravilu 11bis

A. PREDMETI PROTIV 13 OPTUŽENIH PROSLJEĐENI DOMAĆEM SUDU PRAVOSNAŽNOM ODLUKOM

OPTUŽENI	MJESTO ZLOČINA	STATUS
Radovan Stanković	Foča (BiH)	Optuženi prebačen u BiH 29.9.2005. Sud BiH je 14.11.2006. donio prvostepenu presudu, proglasio optuženog krivim za zločine protiv čovječnosti i osudio ga na kaznu od 16 godina zatvora. Žalbeno vijeće Suda BiH je 28.3.2007. preinačilo kaznu na 20 godina zatvora.
Rahim Ademi, Mirko Norac	Medački džep (Hrvatska)	Predmet prosljeđen Hrvatskoj 1.11.2005.
Gojko Janković	Foča (BiH)	Optuženi prebačen u BiH 8.12.2005. Sud BiH je 16.2.2007. donio prvostepenu presudu, proglasio optuženog krivim za zločine protiv čovječnosti i osudio ga na kaznu od 34 godina zatvora.
Željko Mejakić, Momčilo Gruban, Dušan Fuštar, Duško Knežević	Prijedor (BiH)	Optuženi prebačeni u BiH 9.5.2006.
Paško Ljubičić	Vitez i Busovača (BiH)	Optuženi prebačen u BiH 22.9.2006.
Mitar Rašević, Savo Todović	Foča (BiH)	Optuženi prebačeni u BiH 3.10.2006.
Vladimir Kovačević	Dubrovnik (Hrvatska)	Optuženi prebačeni u Srbiju 17.4.2006.
Milorad Trbić	Srebrenica (BiH)	Optuženi prebačen u BiH 11.6.2007.

B. ZAHTJEVI ZA PROSLJEĐIVANJE PREDMETA PROTIV 4 OPTUŽENIH ODBIJENI

OPTUŽENI	MJESTO ZLOČINA	STATUS
Dragomir Milošević	Sarajevo (BiH)	Zahtjev za prosljeđivanje BiH odbijen 8.7.2005. Suđenje počelo pred MKSJ 11.1.2007.
Rasim Delić	Travnik i Zavidovići (BiH)	Zahtjev za prosljeđivanje BiH odbijen 9.7.2007. Suđenje počelo pred MKSJ 9.7.2007.
Milan Lukić, Sredoje Lukić	Višegrad (BiH)	Žalbeno vijeće je 11.7.2007. poništilo odluku o prosljeđivanju predmeta Milana Lukića BiH. Vijeće za prosljeđivanje je 20.7.2007. poništilo odluku o prebacivanju predmeta Sredoja Lukića BiH. Dvojici optuženih će se zajedno suditi pred MKSJ.

C. ZAHTJEVI ZA PROSLJEĐIVANJE PREDMETA PROTIV 5 OPTUŽENIH POVUČENI

OPTUŽENI	MJESTO ZLOČINA	STATUS
Mile Mrkšić, Miroslav Radić, Veselin Šljivančanin	Vukovar (Hrvatska)	Zahtjev za prosljeđivanje Hrvatskoj ili Srbiji i Crnoj Gori povučen 30.6.2005. Suđenje počelo pred MKSJ 11.10.2005.
Ivica Rajić	Stupni Do, Vareš (BiH)	Optuženi se izjasnio krivim 26.10.2005, a 8.5.2006. ga je MKSJ osudio na 12 godina zatvora. Zahtjev za prosljeđivanje BiH povučen 25.5.2006.
Dragan Zelenović	Foča (BiH)	Optuženi se izjasnio krivim 17.1.2007 dok je razmatranje zahtjeva za prosljeđivanje BiH bilo u toku. MKSJ ga je 4.4.2007. osudio na 15 godina zatvora. Odbrana je uložila žalbu na presudu o kazni. Zahtjev Tužilaštva za prosljeđivanje BiH povučen 8.5.2007.

Izmjene i dopune Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ

Odlukom 35. plenarne sjednice Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. (dalje u tekstu: Međunarodni sud), koja je održana 12. jula 2007. godine, izmijenjena su i dopunjena pravila 62, 72 i 75 Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda, usvojeno je novo pravilo 81*bis*, a pravilo 71*bis* je ukinuto. Ove izmjene i dopune stupile su na snagu 20. jula 2007. godine.

Obzirom na praktičnu važnost za procesuiranje predmeta ratnih zločina u BiH, te za same braniocima, u narednim redovima vas upoznajemo sa izmjenama i dopunama pravila 75, koje se odnosi na zaštitu žrtava i svjedoka, uz napomenu da vam je cjelovit službeni dokument izmjena dostupan u kancelariji Odsjeka krivične odbrane.

Izmjene pomenutog člana omogućuju stranama u predmetima ratnih zločina pred sudovima u BiH, *inter alia* braniocima, da se direktno zahtjevom obrate Međunarodnom tribunalu i zatraže da se zaštitne mjere određene u postupku pred Međunarodnim sudom ponište, izmijene ili pojačaju. U nastavku donosimo prečišćenu verziju Pravila 75.

Pravilo 75

Mjere za zaštitu žrtava i svjedoka

(A) Sudija ili vijeće mogu, *proprio motu* ili na zahtjev bilo koje od strana, žrtve ili svjedoka o kom se radi ili Službe za žrtve i svjedoke, nalogom odrediti odgovarajuće mjere za očuvanje privatnosti i zaštitu žrtava i svjedoka, pod uslovom da one nisu u suprotnosti s pravima optuženog.

(B) Vijeće može održati sjednicu *in camera* kako bi utvrdilo da li će odrediti:

(i) mjere kojima se sprečava da se javnosti ili medijima otkriju identitet ili mjesto boravka žrtve ili svjedoka ili osoba koje su u rodbinskoj ili drugoj vezi sa žrtvom ili svjedokom, i to na sljedeći način:

- (a) brisanjem iz javnih spisa Međunarodnog suda imena i podataka pomoću kojih se može utvrditi identitet;
- (b) neobjelodanjivanjem javnosti bilo kog spisa koji ukazuje na identitet žrtve;
- (c) svjedočenjem putem uređaja za izobličenje slike ili glasa ili putem interne televizije; i
- (d) dodjelom pseudonima;

(ii) održavanjem zatvorenih sjednica u skladu s pravilom 79;

(iii) odgovarajuće mjere kojima se omogućuje svjedočenje osjetljivih žrtava i svjedoka, poput jednosmjerne interne televizije.

(C) Služba za žrtve i svjedoke osiguraće da svjedok prije svjedočenja bude obaviješten da njegov iskaz i njegov identitet mogu biti otkriveni kasnije u drugom predmetu, u skladu s pravilom 75(F).

(D) Vijeće, kad god je to potrebno, nadzire način ispitivanja kako bi se izbjeglo svako maltretiranje ili zastrašivanje.

(E) Prilikom izdavanja naloga iz stava (A) gore, sudija ili vijeće će, ako je to primjereno, u njemu navesti da li se transkript postupka u vezi sa svjedočenjem svjedoka za kog su određene zaštitne mjere može dati na korišćenje u drugim postupcima pred Međunarodnim sudom ili u nekoj drugoj jurisdikciji.

(F) Kad su u nekom postupku pred Međunarodnim sudom (u daljnjem tekstu: prvi postupak) za neku žrtvu ili svjedoka određene zaštitne mjere, te zaštitne mjere:

(i) ostaju na snazi, *mutatis mutandis*, u svakom drugom postupku pred Međunarodnim sudom (dalje u tekstu: drugi postupak) ili u nekoj drugoj jurisdikciji dok god ne budu ukinute, izmijenjene ili pojačane u skladu s procedurom predviđenom ovim pravilom; ali

(ii) nisu prepreka tužiocu da u drugom postupku ispuni sve obaveze objelodanjivanja u skladu s Pravilnikom, uz uslov da odbranu kojoj se materijali objelodanjuju upozori na karakter zaštitnih mjera određenih u prvom postupku.

(G) Strana u drugom postupku koja želi da se zaštitne mjere određene u prvom postupku ponište, izmijene ili pojačaju mora se obratiti:

(i) vijeću koje rješava u prvom postupku, bez obzira na njegov sastav; ili

(ii) ako u prvom postupku više ne rješava nijedno vijeće, onda vijeću koje rješava u drugom postupku.

(H) Sudija ili vijeće u nekoj drugoj jurisdikciji ili strane u postupku u nekoj drugoj jurisdikciji koje za to ovlasti nadležni pravosudni organ mogu zatražiti da se zaštitne mjere određene u postupku pred Međunarodnim sudom ponište, izmijene ili pojačaju tako što će se zahtjevom obratiti predsjedniku Međunarodnog suda, koji će takav zahtjev proslijediti:

(i) vijeću koje rješava u prvom postupku, bez obzira na njegov sastav; ili

(ii) ako u prvom postupku više ne rješava nijedno vijeće, onda vijeću koje rješava u drugom postupku; ili,

(iii) ako više ne rješava nijedno vijeće, onda nekom novoosnovanom vijeću.

(H)(I) Prije nego što donese odluku po zahtjevu iz stava (G)(ii), **H(ii), ili (H)(iii)** gore, vijeće koje rješava u drugom postupku mora **nastojati** prikupiti sve relevantne informacije iz prvog postupka, **uključujući informacije strana iz tog postupka**, i posavjetovati se sa sudijom koji je odredio zaštitne mjere u tom postupku ako je taj sudija još uvijek na Međunarodnom sudu.

(J) Vijeće koje rješava po zahtjevu podnesenom u skladu s paragrafima (G) i (H) gore će se posredstvom Službe za žrtve i svjedoke uvjeriti da je zaštićeni svjedok dao pristanak na poništenje, izmjenu ili pojačanje zaštitnih mjera; međutim, na osnovu uvjerljivih dokaza o vanrednim okolnostima ili ako bi u suprotnom došlo do neostvarenja pravde, vijeće može u izuzetnim okolnostima, *proprio motu*, poništiti, izmijeniti ili pojačati zaštitne mjere i bez takvog pristanka.

(I)(K) Zahtjeve za ukidanje, izmjenu ili pojačanje zaštitnih mjera određenih za neku žrtvu ili svjedoka rješava bilo vijeće kojem je zahtjev upućen bilo jedan od sudija tog vijeća, tako da se upotreba termina "vijeće" u ovom pravilu odnosi i na "sudiju tog vijeća".

Izvještaj o predmetu: Gojko Janković

Predmet Suda BiH broj: X-KR-05/161, predmet ustupljen u skladu sa Pravilom 11bis

Osnovni podaci

Gojko Janković rođen je 31.10.1954. godine u selu Trbušće opština Foča, Republika Bosna i Hercegovina. Do 1992. godine bio je stalno nastanjen u Foči, premda je jedno vrijeme živio u Crnoj Gori. Njegovo državljanstvo je, uprkos tome, bilo donekle sporno na raspravi o ovom predmetu, budući da je odbrana tvrdila da je optuženi državljanin Crne Gore. Pretresno vijeće je na raspravi zaključilo da nije predloženo dovoljno dokaza za tu tvrdnju, ali je dozvolilo odbrani da podnese dodatne dokaze o tome. Odbrana je kasnije izjavila da takve dodatne dokaze ne posjeduje. Pretresno vijeće je stoga optuženog smatralo isključivo državljaninom Bosne i Hercegovine. Optuženi se dobrovoljno predao vlastima Republike Srpske 13.03.2005. godine, nakon čega je 14.03.2005. godine iz Banja Luke u Bosni i Hercegovini prebačen na MKSJ, a potom 08.12.2005. godine u Pritvorsku jedinicu Suda BiH, gdje se trenutno i nalazi. Predmet Gojko Janković je drugi predmet ustupljen Sudu BiH od MKSJ u skladu sa pravilom 11bis Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ-a.

Optužnica

Janković Gojko se tereti za krivično djelo zločin protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, po slijedećim tačkama:

1. ubistvo
2. odvođenje u ropstvo
3. deportacija ili prisilno preseljenje stanovništva
4. zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode, suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava
5. Mučenje
6. prisiljavanje druge osobe upotrebom sile ili prijetnje direktnim napadom na njezin život ili tijelo ili tijelo njoj bliske osobe, na seksualni odnos ili s njim izjednačenu radnju (silovanje), seksualno ropstvo, prisilnu prostituciju, prisilnu trudnoću, prisilnu sterilizaciju ili bilo koji drugi oblik teškog seksualnog nasilja.

Postupak pred Sudom BiH

Sud je 04.07.2006. godine potvrdio novu optužnicu protiv Gojka Jankovića. Ova optužnica navodi da je Gojko Janković između aprila 1992. godine i februara 1993. godine kao vođa paravojne grupe naređivao, činio, pomagao ili podsticao silovanje jedne žene bošnjačke nacionalnosti. Nova optužnica je spojena sa prvobitnom te se vodio jedan postupak po obje optužnice. Optuženi se na ročištu za izjašnjenje o krivnji održanom 16.03.2006. godine izjasnio da nije kriv po svim tačkama optužnice. Suđenje Gojku Jankoviću je trajalo devet mjeseci u kojima je saslušano ukupno 53 svjedoka. Uz to su pročitane tri izjave koje su zaštićene svjedokinje dale istražiteljima MKSJ, te su saslušana dva vještaka i iznešeno je preko 120 materijalnih dokaza obje strane.

Sud BiH izrekao je 16. februara 2007. godine prvostepenu presudu u predmetu Odjela I za ratne zločine, kojom je optuženi Gojko Janković oglašen krivim za krivično djelo zločin protiv čovječnosti i osuđen na kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 34 godine.

Gojko Janković je proglašen krivim za sedam od devet tačaka optužnice. Proglašen je krivim prema pet tačaka u kojima se okrivljuje za silovanja, mučenja i silovanja i držanja u seksualnom ropstvu. Među najtežim zločinima za koje je oglašen krivim je silovanje 12 godišnje AB u tzv. Karamanovoj kući u selu Miljevina kraj Foče, te višestruko silovanje nekoliko maloljetnica u dobi od 15, 16 i 17 godina. Vijeće ga je proglasilo krivim i za prisilno preseljenje stanovništva, protuzakonito zatvaranje, ubistva i mučenje Bošnjaka sa područja opštine Foča, koja je počinio kao vođa paravojne formacije, u periodu od aprila 1992. godine do novembra 1993. godine.

Sudsko vijeće je Jankovića oslobodilo krivice po dvije tačke optužnice. Također zbog nedostatka dokaza Janković je oslobođen dodatne tačke optužnice u kojoj se tereti za silovanje zaštićene svjedokinje E u Foči 1992. godine. Obrazlažući presudu, predsjedavajuća Vijeća istakla je da sudije pri donošenju odluke nisu imale razloga sumnjati u dokaze koje je predložilo Tužilaštvo BiH protiv Gojka Jankovića. Vijeće nije prihvatilo dokaze Odbrane smatrajući da, pogotovo materijalni dokazi, nisu imali pravnu potporu. Pored toga što je Sudsko vijeće Jankovića proglasilo krivim, prvi put je donešena odluka da optuženi mora sam nadoknaditi troškove postupka, a oštećeni su upućeni na parničnu raspravu.

Izvještaj o predmetu: Samardžija Marko

Predmet Suda BiH broj: X-KR 05/07

Osnovni podaci

Samardžija Marko, državljanin BiH, je presudom prvostepenog vijeća Suda BiH osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 26 godina jer je počinio krivično djelo Zločin protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka a) Krivičnog Zakona BiH (KZBiH). Osuđeni se nalazi u pritvoru od 21. marta 2005. godine. Glavni pretres u ovom predmetu započeo je 01. februara 2006. godine, a okončan je 03. novembra 2006. godine kada je izrečena prvostepena presuda. Postupak je vođen u skladu sa odredbama trenutno važećeg Zakona o krivičnom postupku BiH. U toku pretresa, održana su 23 ročišta sa više od 118 sati pred pretresnim vijećem, te je saslušano preko 50 svjedoka. Optužnicu je zastupala tužiteljica Tužilaštva BiH Ilić Vesna, a branilac je advokat Knežević Zlatko. Pretresno vijeće su činili sudija Gogala Zorica, kao predsjednica vijeća, te Dekkers Roland i Lindseth Tore, kao članovi vijeća.

Optužnica

Samardžija Marko se, optužnicom Tužilaštva BiH br. KT-RZ 04/05, tereti da je dana 10. jula 1992. godine u selu Biljani, općina Ključ u okviru širokog i sistematičnog napada na civilno stanovništvo na području općine Ključ u svojstvu komandira III čete Saničkog bataljona u sastavu 17. lake pješadijske brigade, naredio da svo bošnjačko stanovništvo iz zaseoka Brkići napusti kuće nakon čega je razdvajao muškarce od žena i djece. Dalje, u optužnici se navodi da je optuženi naredio ženama da se upute u pravcu OŠ u selu Biljane, a muškarce starije od 18 i mlađe od 60 godina je u koloni sproveo u pravcu iste škole gdje su oni najprije bili zatvoreni u učionice i Dom kulture, a zatim u grupama od po 5 do 10 ubijani. Preostali muškarci su, kako se navodi u optužnici, najprije batinani a zatim smješteni u autobuse kojima je preostalo civilno stanovništvo odvedeno na lokalitet "Lanište" i likvidirano. Dakle, optuženi je kao dio širokog i sistematičnog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva, znajući za takav napad, pokrenuo, podstrekao i pomogao u lišenju druge osobe života, čime je počinio krivično djelo Zločin protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka a) KZBiH, a u vezi sa članom 180. stav 1. KZBiH.

Obrazloženje presude

Samardžija Marko je, u sklopu sistematičnog i rasprostranjenog napada na području općine Ključ, zajedno sa drugim vojnicima 17. Lake pješadijske brigade, u svojstvu komandira, učestvovao u odvođenju i ubijanju muškaraca, muslimana. Pretresno vijeće je na osnovu iskaza svjedoka koji su saslušani i materijalnih dokaza koji su prezentirani tokom glavnog pretresa, došlo do uvjerenja da je optuženi Samardžija Marko u svojstvu komandira III čete Saničkog bataljona 17. Lake pješadijske brigade dana 10.07.1992. godine naredio vojnicima da se muškarci, bošnjački civili, iz zaseoka Brkići i Balagića Brdo izvedu iz kuća i vode na livadu Jezerine. Na toj lokaciji optuženi ih je dočekao sa podređenim naoružanim vojnicima nakon čega je osobe starije od 18 godina i mlađe od 60 godina, s rukama na leđima, u koloni sproveo u dvorište Osnovne škole u Biljanima. Dalje, pretresno vijeće je utvrdilo da je optuženi kriv što je dio muškaraca Bošnjaka zatvoreno u učionice škole, iz kojih su ih u grupama od 5 do 10 izvodili, te prisiljavali da prođu kroz špalir koji je vodio do autobusa, pri tome ih udarajući, kojima su odvezeni u pravcu Laništa gdje je većina ubijena. Optuženi je također učestvovao u sakupljanju i odvoženju leševa žrtava ubijenih tom prilikom. Do takvog uvjerenja pretresno vijeće je došlo nakon što je saslušalo preko 50 svjedoka optužbe i odbrane, uključujući i optuženog, te pregledavanja brojnih materijalnih dokaza. Sudsko vijeće je, nakon što je razmotrilo dokaze koje su prezentirale stranke u postupku, poklonivši punu vjeru iskazima svjedoka optužbe koje smatra iskrenim i vjerodostojnim, osudilo optuženog na kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 26 godina. Prilikom odmjerenja kazne sudsko vijeće je uzelo u obzir olakšavajuće i otežavajuće okolnosti. Kao olakšavajuću okolnost sudsko vijeće je uzelo dob optuženog, star je 70 godina, kao i njegovo porodično stanje, te da do sada nije dolazio u sukob sa zakonom, kao i činjenicu, da se njegova krivična odgovornost u izvršenju predmetnog djela sastojala u pomaganju. Od otežavajućih okolnosti sud je posebno cijenio brojnost počinjenih ubistava, najmanje 144 osobe su ubijene i to samo u jednom danu, činjenicu da su ta ubistva bila svirepa i da su ubistva ovako velikog broja ljudi u jednoj maloj sredini poput Biljana ostavila neizbrisiv trag na dalji život i zajednički suživot dosadašnjih komšija. Kao posebno otežavajuću, sud je cijenio činjenicu da optuženi, iako su to njegove bivše komšije tražile, nikada tokom cijelog suđenja nije želio otkriti lokaciju masovnih grobnica u kojima se nalaze tijela stradalih Biljančana. Sud smatra da je izrečena kazna primjerena težini i posljedicama krivičnog djela, stepenu krivične odgovornosti optuženog, te okolnostima pod kojima je djelo počinjeno i da će se njome postići svrha kažnjavanja.

Izveštaj o predmetu: Radmilo Vuković

Predmet Suda BiH broj: X-KR-06/217

Osnovni podaci

Rođen 28.07. 1952. godine u mjestu Rataja, opština Foča. Po narodnosti Srbin, državljanin BiH.

Tužilaštvo ga u optužnici tereti da je za vrijeme oružanog sukoba na području opštine Foča kao pripadnik vojnih snaga tzv. Srpske Republike BiH, postupao suprotno pravilima međunarodnog humanitarnog prava kršeći odredbe Ženevske konvencije o zaštiti civila za vrijeme rata.

U optužnici se navodi da je dana 10.06.1992. godine u Miljevini, opština Foča silovao oštećenu „A“, prijetio joj smrću i prisilio da mu dolazi u stan što je ona i činila sve do 24. ili 27.08.1992. godine. Ovo je za posljedicu imalo izazivanje trudnoće kod oštećene, nakon koje je, po protjerivanju iz Miljevine, dana 20.02.1993. godine u bolnici u Goraždu, rodila muško dijete.

Optužnica

Tužilaštvo je optuženom Vuković Radmilu stavilo na teret izvršenje krivičnog dijela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1 tačke c) ubijanje, mučenje, nečovječno postupanje, itd i tačke e) silovanje Krivičnog zakona BiH. Sud je potvrdio optužnicu 13. oktobra 2006. godine. Optuženi se izjasnio da nije kriv na ročištu održanom 31. oktobra 2006. godine.

Glavni pretres je započeo 19. januara 2007. godine. Od 18. aprila 2006. godine optuženi se nalazio u pritvoru. Sud je 14. februara 2007. godine donio rješenje o ukidanju pritvora prema optuženom, zaključivši da su se okolnosti u pogledu razloga za određivanje pritvora izmijenile.

Obrazloženje presude

Nakon saslušanja dva svjedoka tužilaštva, izvođenja materijalnih dokaza i nakon saslušanja samo dva svjedoka odbrane, Sud je 16. aprila 2007. godine donio osuđujuću presudu kojom je optuženi osuđen na kaznu zatvora u tajanju od pet godina i šest mjeseci. Apeleciono vijeće je rješenjem od 07. maja prema optuženom odredilo pritvor, cijeneći da postoje okolnosti koje ukazuju da je njegovo zadržavanje u pritvoru neophodno za sigurnost građana i imovine. Dana 09.05.2007. godine optuženi je lišen slobode. Sud je u obrazloženju presude prihvatio postojanje prijeratne veze između Radmila Vukovića i oštećene, te još neke olakšavajuće okolnosti, dok otežavajuće okolnosti nije pronašao.

Međunarodno humanitarno pravo i krivični postupak

Sarajevo i Banja Luka

OKO organizuje obuku za advokate koji žele da postupaju pred Sudom BiH. Ove jeseni održat će se 2 kursa, u Sarajevu i u Banjaluci.

Krivični postupak. Ovaj seminar obuhvata nove pravne koncepte i ideje koje su uvedene Zakonom o krivičnom postupku 2003. godine, sa posebnim osvrtom na predmete ratnih zločina. Obuhvatit će ključne oblasti uključujući rad Suda BiH, ustupanje predmeta i dokaza iz MKSJ, pravo ljudskih prava u krivičnim predmetima, pisane pravne argumente (podneske), istrage odbrane i izricanje presuda.

- *Sarajevo: 06. i 07. septembar 2007. godine*
- *Banja Luka: 25. i 26. oktobar 2007. godine*

Međunarodno humanitarno pravo. Ovaj seminar se održava u saradnji sa Međunarodnim komitetom crvenog krsta/križa. Seminar pokriva ratne zločine, zločine protiv čovječnosti i genocid kao i druge relevantne teme kao što je komandna odgovornost. Seminar se sastoji iz kombinacije predavanja i vježbi zasnovanih na učešću.

- *Sarajevo: 4. i 5. oktobar 2007. godine*
- *Banja Luka: 15. i 16. novembar 2007. godine*

Obrasci za prijavu se mogu preuzeti sa web stranice na adresi www.okobih.ba ili pozivom na broj 033 560 260. Obzirom da će broj mjesta biti ograničen, mjesta će biti dodijeljena redosljedom kojim su aplikacije pristigle.

Odsjek krivične odbrane (OKO) je odjel pri Uredu Registrara Suda BiH, čiji zadatak je da postigne i održi najviše standarde odbrane u predmetima ratnih zločina koji se vode pred Sudom BiH.

Одсек Кривичне Одбране
Odsjek Krivične Odbrane
CRIMINAL DEFENCE SECTION

www.okobih.ba

ОБУКА ОКО-А ЗА JESEN 2007

Odsjek krivične odbrane (OKO) je odsjek krivične odbrane Ureda registrara Suda BiH čiji je zadatak da osigura najviše standarde odbrane tokom suđenja u predmetima ratnih zločina.

Одсјек Кривичне Одбране
Odsjek Krivične Odbrane
CRIMINAL DEFENCE SECTION

www.okobih.ba

OKO Reporter o ratnim zločinima

OKO Reporter o ratnim zločinima se objavljuje četiri puta godišnje i namjenjen je za informisanje o suđenjima za ratne zločine u jugoistočnoj Evropi, a posebno pred Sudom Bosne i Hercegovine.

Objavljen na bosanskom-srpskom-hrvatskom jeziku, Reporter će biti izvor informacija o pravnim dešavanjima na domaćim suđenjima, a sadržavaće i članke koji se odnose na specifične probleme koji se pojavljuju u praksi.

Skenderija 15
71000 Sarajevo
Phone: + 387560 260
Fax: + 387 560 270
oko@okobih.ba
www.okobih.ba